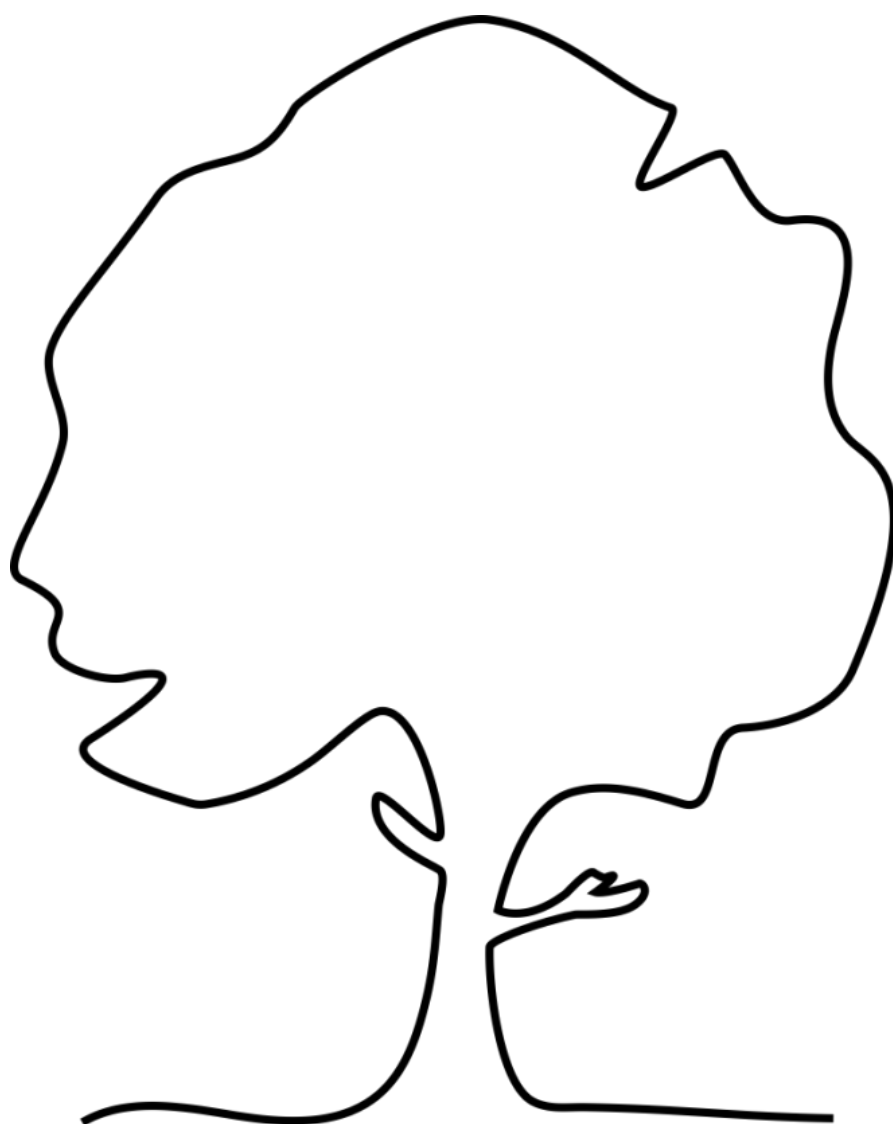

Formidlingskompetanse i folkebibliotek

Sluttrapport for fase 1 (januar 2021 - juni 2023)

Sammenfattet av

prosjektleder Kristin Storvig, Trøndelag fylkesbibliotek

Innhold

1.0 Innledning.....	3
1.1 Organisering og prosjektverktøy	4
1.2 Hvordan har vi rigget oss for evaluering og gevinstrealisering?	5
2.0 Hva har vi lyktes med i FiF1?	6
2.1 Informasjon og kommunikasjon	7
2.1.1 Kompetansebanken.....	8
2.2 Kartlegging av behov og kursmuligheter.....	9
2.2.1 Kartlegging av fylkesbibliotekenes kurstilbud.....	9
2.2.2 Kartlegging i digitalt arbeidsverksted.	10
2.2.3 Spørreundersøkelse	10
2.3 Aktiv formidling - nytt studietilbud.....	11
2.4 Aktiv formidling – kurs og praksisfellesskap.....	12
3.0 Satsingsområder	13
3.1 Kulturfondstafetten.....	13
3.2 Spillformidling.....	14
3.2.1 Fysiske kurstilbud og berikelse av e-læringsressurs.....	15
3.2.2 Bibliobattles 2022	15
3.2.3 Håndbok om å bygge bro mellom spill og bok	16
3.3 Lesefellesskap og arrangement	17
3.3.1 Shared Reading over hele landet	17
3.3.2 Håndbok om bokbad.....	18
3.4 Kunnskapsaktør	18
3.4.1 Kursløyper og teksthefte	19
3.4.2 Seminardager innen kunnskapsaktør-satsingen.....	21
3.4.3 Nettkurs om Bærekraftsbiblioteket.....	22
3.4.4 Digital kompetanse og inkludering	22
3.5 Lesersørvis til barn.....	23
3.6 For de minste	25
3.7 Digitalt påfyll.....	27
4.0 Økonomi.....	29
5.0 Avslutning og veien videre	29
5.1 Sluttord om trygghet i formidlingsrollen.....	30
6.0 Litteraturliste.....	31

1.0 Innledning

Denne rapporten gjelder fase 1 av prosjektet Formidlingskompetanse i folkebibliotek (FiF1), som startet opp i januar 2021 og avsluttet 1. juni 2023. Siste halvår av prosjektet har gått parallelt med oppstart av FiF2.

Prosjektet er et samarbeid mellom 10 fylkesbibliotek, støttet av Nasjonalbiblioteket. Trøndelag fylkesbibliotek er vertskap for prosjektet.

Hensikten er å bidra til at bibliotekansatte har tilgang til kompetansetilbud som passer dagens og morgendagens krav til hva folkebibliotek skal være. Biblioteklovens forventning om aktiv formidling er et viktig grunnlag. Det er også den nasjonale bibliotekstrategiens mål om at bibliotekene skal nå nye brukere med litteratur og lesing, legge til rette for kunnskapsformidling og være til stede i folks liv som demokrathus og folkeopplyser. Prosjektet har ei omfattende målformulering. Den svarer på mange av utfordringene i bibliotekstrategien og NBs utlysning av midler til aktiv formidling fra 2020.

Prosjektets hovedmål er **å styrke formidlingskompetansen hos ansatte i folkebibliotek**. Tiltakene i prosjektet skal bidra til å

- styrke bibliotekenes og bibliotekansattes arbeid med å formidle det store mangfoldet i fag- og folkebibliotekenes samlinger;
- utvikle bibliotekene som kunnskapsarenaer;
- utvikle kommunikative ferdigheter i all type formidling, for et uensartet publikum;
- bygge god kunnskap om litteratur og kilder;
- utvikle kompetansen innen veiledning for å fremme lesing, dannelse og kritisk tenkning;
- styrke den generelle lesekompetansen i befolkningen;
- øke utlånet av fysisk og digitalt materiale i folkebibliotekene;
- møte innbyggerne der de er, uavhengig av kulturbakgrunn og funksjonsnivå, med tilrettelegging i biblioteket og på andre arenaer.

NB har støttet prosjektet med 3 millioner for hvert av de to prosjektårene. Fylkesbibliotekene har bidratt med tilsvarende sum i samlet egeninnsats. Den opprinnelige prosjektbeskrivelsen skisserer en prosjektvarighet på totalt fire år, med fase 1 i 2021-2022 og fase 2 i 2023-2024. Fylkesbibliotekene ved prosjektvert Trøndelag fylkesbibliotek har fått innvilget støtte fra NB for prosjektets fase 2 (FiF2).

I denne rapporten vil vi vise hvilke satsinger og tiltak som er satt i gang for å oppnå målene, og utforske kortsiktig effekt ut fra dokumentasjonen som foreligger – spesielt med tanke på styrket formidlingsarbeid. Vi vil også gjøre vurdering av eventuell overføringsverdi og langsiktig effekt.

1.1 Organisering og prosjektverktøy

Fylkesbiblioteksjefkollegiet utgjør prosjektets styringsgruppe, med Heidi Hovemoen som leder fram til 2.10.22, da tok Britt Ellingsdalen over. Styringsgruppa har et overordnet faglig og økonomisk ansvar, og har hatt 11 møter. Den daglige prosjektledelsen er lagt til Trøndelag fylkeskommune, med fylkesbiblioteksjef Hildegunn Hestnes som prosjektansvarlig. Prosjektleder er Kristin Storvig (Trøndelag fylkesbibliotek) i 70-80 % stilling. Ingrid Ericson (Trøndelag fylkesbibliotek) var prosjektrådgiver fra prosjektets start til 1. april 2022. Da gikk Siv Merethe Hatlem (Vestland fylkeskommune Bibliotekutvikling) inn i 20 % vikarstilling som prosjektrådgiver.

Styringsgruppa opprettet prosjektgruppa med rådgivere fra de deltakende fylkesbibliotekene ved starten av prosjektet. Denne gruppa utgjør et viktig nav i prosjektet, og har møttes via teams ca. en gang per måned. Prosjektgruppa består av:

- Mona Astrid Fonnes, Finnmark fylkesbibliotek
- Ellen Irene Berg Larsen, Troms fylkesbibliotek
- Marit Laland, Nordland fylkesbibliotek
- Åshild Widerøe, Møre og Romsdal fylkeskommune, ABM-seksjonen
- Siv Merethe Hatlem, Vestland fylkeskommune Bibliotekutvikling
- Linn T. Sunne, Innlandet fylkesbibliotek
- Gunhild Nordbø, Rogaland fylkesbibliotek
- Julie Elisabeth Agre Stene / Nina Stenbro, Agder fylkesbibliotek
- Ingrid Ericson, Trøndelag fylkesbibliotek (i permisjon fra april 21)
- Vibeke Stokka, Vestfold og Telemark fylkesbibliotek
- Vanja Øyrås / Cathrine Undhjem - Viken fylkesbibliotek

Ansatte i folkebibliotek er både målgruppe og samarbeidspartnere, og deltar i arbeidsgrupper og referansegrupper som er etablert i ulike deler av prosjektet. Rundt 100 fagpersoner fra ulike bibliotek og andre samarbeidspartnere har bidratt gjennom ressursgrupper, arbeidsgrupper og i prosjektgruppa.

Sonderingene og kunnskapsinnsamlingen i prosjektgruppa førte til en inndeling i sju satsingsområder. Denne inndelingen har vært viktig for organiseringen av fylkesbibliotekenes samarbeid om uformelle læringsløp. Tiltak innen hvert satsingsområde beskrives nærmere i kapittel 3.

Satsingsområdene er:

1. Kulturfondstafetten
2. Spillformidling
3. Lesefellesskap og arrangement
4. Kunnskapsaktør
5. Lesersøvis
6. For de minste
7. Digitalt påfyll

Teams ble tidlig valgt som prosjektverktøy. Rogaland fylkesbibliotek opprettet en prosjektkanal med filer og oppgaveoversikt. Oppgaveoversikten omfatter tidsplan, ansvarsfordeling og ordning innenfor hovedtema og satsingsområder. Denne kanalen ligger under fylkesbiblioteksjefskollegiets område, og er tilgjengelig både for styringsgruppa og prosjektgruppa. Varig arkivering av prosjektets dokumenter gjøres i Trøndelag fylkeskommunes arkivsystem Public 360, og regnskap føres i Agresso.

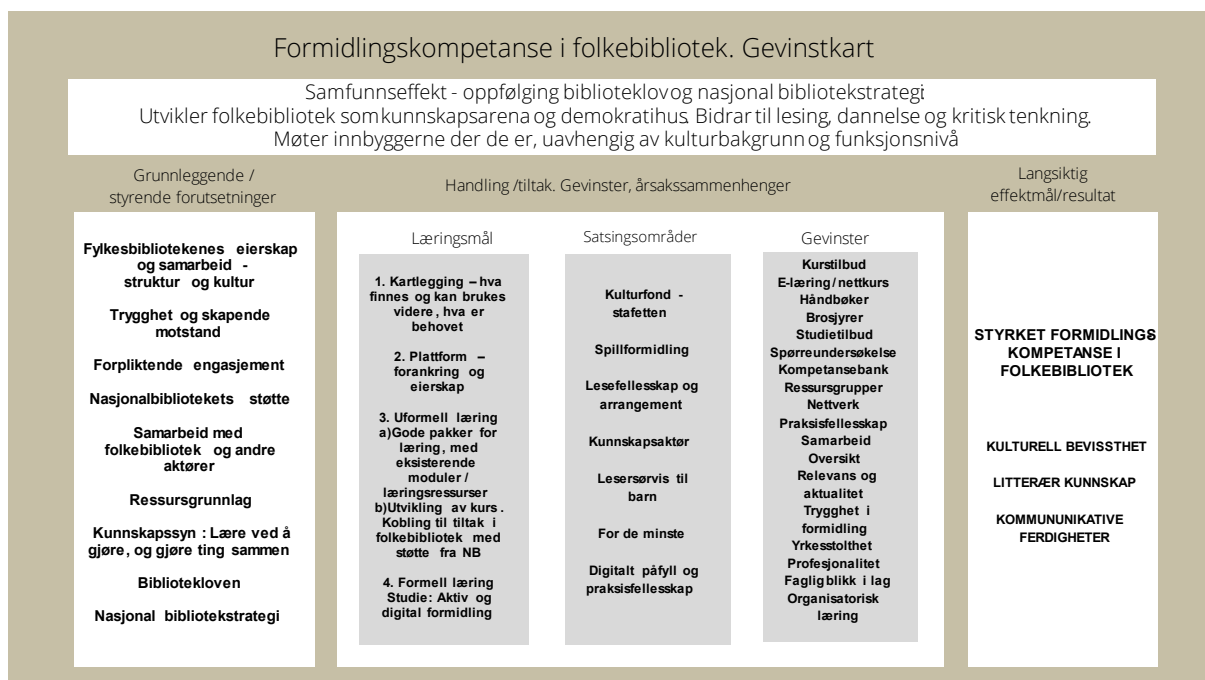
1.2 Hvordan har vi rigget oss for evaluering og gevinstrealisering?

Styringsgruppa ba prosjektleder gjøre rede for hvordan vi skulle rigge oss for evaluering og gevinstrealisering. Tidlig i prosjektet la vi opp til følgende arbeidsmåter og kultur for intern evaluering:

- Underveisevaluering: Refleksjonsrunder i prosjektmøtene med status og vurderinger.
- Oppfordring til å ta opp spørsmål, frustrasjoner og vurderinger av hvordan ting går.
- Vi har mulighet til å endre underveis.
- Det er vi sammen som skaper innholdet.
- Medansvarlighet

Vi stilte oss spørsmålet: Kan vi få til en mer systematisk gevinstkartlegging – som forberedelse av gevinstrealiseringen underveis og etter prosjektets slutt?

Gevinstrealisering handler om å planlegge og organisere med tanke på å hente ut gevinster av et tiltak, og å følge opp disse gevinstene slik at de faktisk blir realisert (Direktoratet for forvaltning og økonomistyring, 2023). FiF-prosjektet er omfattende, og prosjektledelsen forsøkte å vise helhet og sammenheng ved å utforme et gevinstkart (ibid):

For hvert enkelt satsingsområde kan det trekkes forbindelseslinjer til venstre mot relevante læringsmål som var satt i søknaden, og til høyre mot relevante gevinster og måloppnåelse. Hensikten med gevinstkartet er å:

- sortere og knytte sammen innholdet i den opprinnelige prosjektsøknaden og prosjektet slik det har utviklet seg
- gi pekepinn på hva vi skal spørre etter i evalueringen
- være et redskap for behandling av evalueringsmaterialet
- være en hjelp i sorteringen av hva som er gevinster som kan tas videre innenfor fylkesbibliotekenes drift og etablerte samarbeid, hva vi kan parkere og hva som bør utvikles videre.

I tilknytning til gevinstkartet ble det også utviklet et redskap for vurdering. Der listet vi opp gevinstene og viste til aktuelle måter å evaluere måloppnåelse på. Eksempler på dette er:

- **Kurstilbud.** Kvalitativt: Fortellinger/vurdering. Kvantitativt: Antall kurs, deltakere og steder
- **Brosjyrer og håndbøker.** Kvalitativt: Fortellinger/vurdering. Kvantitativt: Antall trykket opp og utsendt
- **Samarbeid.** Kvalitativt: Fortellinger/vurdering. Kvantitativt: Antall nettverk, ressursgrupper og personer involvert

Prosjektets utforskning av en mer systematisk tilnærming til evaluering kan kanskje oppleves som omstendelig, og ikke så enkel å realisere i praksis for alle deler av prosjektet. Det er uansett interessant å se at evalueringsarbeidet tilpasses slik at det gir mening for de som deltar og har ansvar på ulike nivå, og at elementer fra vår skjematiske tilnærming er i bruk.

Det er utfordrende å dokumentere at vi når hovedmålet om å styrke formidlingskompetansen i folkebibliotek, men vi kan beskrive hvordan prosjektet bidrar. Det er allerede i FiF1 en betydelig gevinstrealisering, men det er samtidig slik at effektene av kompetansearbeid gjerne vises først på lengre sikt.

I satsingsområdet Kulturfondstafetten er det samlet inn svar som forteller om deltakernes opplevelse av læring og nye erfaringer. Det er også gjort i Oslo Met sin evaluering av studie-ernene som er gjennomført som del av FiF. Flere av fylkesbibliotekene har rutine for å spørre kurs- og møtedeltakere om hva de opplever som viktigst å ta med videre, og hva som kunne vært bedre. Det vil derfor være mulig å samle inn flere fortellinger om hvordan kompetansetiltakene oppleves og virker i prosjektets fase 2, når enda flere kurs og læringsopplegg skal gjennomføres blant bibliotekansatte i hele landet.

2.0 Hva har vi lyktes med i FiF1?

Prosjektet «Formidlingskompetanse i folkebibliotek» har langt på vei blitt den drivkraften for utvikling og samarbeid som vi håpet på. Vi har lyktes med mange ting, men spesielt det å etablere faglige ressursgrupper som jobber tett for å finne gode

løsninger sammen. Det er mange rundt i folkebibliotekene, hos Nasjonalbiblioteket og andre samarbeidspartnere som har bidratt og bidrar for at folkebibliotekene skal kunne styrke sitt betydningsfulle formidlingsoppdrag i samfunnet. Sammen bygger vi et grunnlag for at bibliotekene på sikt skal nå ut til enda flere - med kilder til kunnskap og kultur for lesing.

Gjennom satsinger som Kulturfondstafetten, kunnskapsaktørdager, Shared reading, spillformidling og Digitalt påfyll har folkebibliotek over hele landet fått mulighet til å styrke sitt formidlingsarbeid gjennom kurs-/seminardeltakelse og konkrete formidlingsoppgaver. Det formelle studieløpet med «Aktiv formidling» (10 studiepoeng) og «Digital formidling» (10 studiepoeng) var initiert av prosjektet, og utviklet i samarbeid med Oslo Met. Til sammen ca. 80 studenter fra folkebibliotek i hele landet vil ha gjennomført studiet i desember 2023.

Nye nettkurs, håndbøker eller læringsopplegg innen kunnskapsaktørrollen, Lesersøvis til barn, bokprat, Leselyst med de minste og Bærekraftsbiblioteket er utviklet i løpet av FiF1. Spillformidlingskurset er oppdatert med blant annet opplæringsfilmer. Det har vært et bredt samarbeid med ressurspersoner i folkebibliotek og universitetsbibliotek, og organisasjoner/institusjoner som Foreningen Les, Leser søker bok, Barnebokinstituttet, Lesesenteret i Stavanger, FN-sambandet, Bibliogames, Filminstituttet, Lyd- og blindeskriftsbiblioteket og Nasjonalbiblioteket.

Kort oppsummert har vi i løpet av FiF1 jobbet med kartlegging, samordning, konkrete kompetansetilbud og formidlingsoppgaver, utvikling av nye læringskonsepter og nytt formelt studium. Vi erkjenner at det er et langsiktig kompetansearbeid som er satt i gang, og videreføring av prosjektets samarbeid og utvikling er viktig for å kunne oppnå enda høyere gevinstrealisering ute i lokalsamfunnene, i folkebibliotekene og fylkesbibliotekene.

Videre i kapittel 2 vil vi fortelle om gjennomføring av prosjektets handlingsplan, med punktene:

- Informasjon og kommunikasjon. Kompetansebanken.
- Kartlegging av behov og kursmuligheter
- Aktiv formidling – nytt studietilbud
- Aktiv formidling – kurs og praksisfellesskap

2.1 Informasjon og kommunikasjon

Prosjektets [nettsted](#) er lagt til bibliotekutvikling.no, og ble publisert under Nasjonalbibliotekets prosjektseminar den 20. september 2021 (Formidlingskompetanse i folkebibliotek, 2023). Informasjon om prosjektets konkrete kompetansetilbud, våre «tidlige frukter», ble delt via fylkesbibliotekenes vanlige kanaler i tillegg til nettsiden.

Prosjektet ble presentert på Bibliotekmøtet 2022 (Norsk bibliotekforening), Oslo den 23. mars. Presentasjonen er tatt opp i ettertid, og ligger [her](#) (ibid.). Videre har

lanseringer av nettkurset Kulturfondstafetten, håndboka Lesersøvis til barn, kunnskapsaktør-løypene og håndbok om bokprat blitt synliggjort i ulike kanaler for å nå ut til alle bibliotekene. Fylkesbibliotekene har fulgt opp med FiF-tema i biblioteksjefmøter og seminarer, både fysiske og digitale møter. Digitalt påfyll har blitt aktivt brukt for å nå ut med informasjon og faglige tema fra FiF1.

Karine Dalene ved Vestfold og Telemark fylkesbibliotek utviklet tidlig i prosjektet en egen designhåndbok for FiF, med elementer og kjennetegn som brukes aktivt i presentasjoner, publikasjoner, på nettsiden og i annen type synliggjøring. Siv Merethe Hatlem (Vestland fylkeskommune), Ingrid Ericson (Trøndelag fylkesbibliotek) og prosjektleder var tett på prosessen for å sikre god sammenheng med prosjektets utgangspunkt og hovedbudskap. Bjørnar Skjesol (Trøndelag fylkesbibliotek) har bidratt med forberedelse av materiale for trykking og publisering.

LOGO

Bakgrunn for treet

Logoen symboliserer kompetanseheving i form av kunnskapens tre. Streken er holdt i én linje, et bevisst valg for å skape liv og bevegelse til treet. «Bevegelsen» i linjen skal representere noe aktivt, da aktiv formidling er helt sentralt i dette prosjektet.

Andre relevante assosiasjoner til trær er mangfold og bærekraft. To temaer som begge er viktige for både bibliotek og fylkesbibliotek.

2.1.1 Kompetansebanken

Kompetansebanken er et nettsted hvor vi deler nettkurs, filmer, tilbud om opplæring, arrangement og ressurser til kompetanseheving for alle som jobbar i bibliotek. Tjenesten var i hovedsak ferdig utviklet i løpet av FiF1, sammen med Nasjonalbiblioteket og redaktøren for bibliotekutvikling.no. Ingrid Ericson (Trøndelag fylkesbibliotek) og Siv Merethe Hatlem (Vestland fylkeskommune Bibliotekutvikling) har jobbet med idéutvikling, søkefunksjoner, innholdsorganisering og testing sammen med Tordis Holm Kverndokk, Sissel Ringstad (tidligere ansatte ved Bibliotekutvikling/Nasjonalbiblioteket), Venke Uglens (nettredaktør Bibliotekutvikling/Nasjonalbiblioteket) og ressursgruppa for e-læring. I FiF-prosjektet utvikler vi innhold som gjelder formidling – mens Kompetansebanken skal favne alle kompetanseområder som er relevante for bibliotek.

Det har vært et mål å få til varig løsning for drift og kvalitetssikring i løpet av FiF-prosjektet. Dette løses gjennom fylkesbibliotekenes ressursgruppe for e-læring, som nå også favner Kompetansebanken. Ressursgruppa ved leder Marius Græsby

(Innlandet fylkesbibliotek) har opprettet et nettverk av kontaktpersoner fra alle fylkesbibliotekene, for å sikre at tjenestene tas i bruk og utvikles videre. Kompetansebanken ble lansert i Digitalt påfyll den 14.9.2023 (Biblioteutvikling, 2023).

2.2 Kartlegging av behov og kursmuligheter

Kunnskapsgrunnlaget om behov og muligheter når det gjelder formidlingskompetanse er styrket i løpet av prosjektet. I det følgende forteller vi om kartleggingene og spørreundersøkelsen som ble gjennomført tidlig i prosjektet.

2.2.1 Kartlegging av fylkesbibliotekenes kurstilbud

Kartlegging er det første tiltaket som nevnes i prosjektsøknadens beskrivelse av arbeidet med læringsløp. Fylkesbibliotekene gikk inn i prosjektet med en betydelig portefølje av kurs og kunnskap om kompetansebehov i folkebibliotek. Det samlede kompetansetilbudet fra fylkesbibliotekene ble analysert og forsøkt plassert i kategoriene kulturell bevissthet, kommunikative ferdigheter og litterær kunnskap. Dette er de tre innfallsvinklene prosjektet tar utgangspunkt i for å sikre en bred tilnærming til formidlingskompetanse i folkebibliotek. Denne tredelingen er inspirert av Jofrid Karner Smidt sin artikkel «Kulturdimensjonen i bibliotekarutdanningen» (Smidt, 2011), og er utredet slik i anbudsdocumentet for studiet «Aktiv formidling i folkebibliotek»:

1. Kulturell bevissthet, som favner kunnskapsdimensjonen, handler om rolleforståelse, litteratursosiologi, litteraturpolitikk og det å være menneske i dagens digitaliserte kunnskapssamfunn. Litt forenklet kan vi si at spørsmål om *hvem* (målgruppe) og *hvor* (situasjon, omgivelser) kommer inn under kulturell bevissthet.
2. Kommunikative ferdigheter handler om å kunne formidle kunnskap og informasjon, litteratur og tekst i form av ulike kulturytringer, både muntlig, skriftlig, fysisk og digitalt. Det favner også kunnskap om prosesser, samhandling og metoder som kan tilpasses ulike målgrupper. Veiledning for å bygge informasjonskompetanse og leseforståelse inngår her. Spørsmål om *hvordan* formidlingen skal foregå hører til denne innfallsvinkelen.
3. Litterær kunnskap, som favner ulike kilder til kunnskap og opplevelser, er her kompetanse om *hva* det er vi skal formidle: Ulike former for litteratur og tekst, inkludert vitenskapelig produksjon og alle typer kulturelle uttrykk. Her inngår kunnskap om innholdet i fag- og folkebibliotek, relevante standardverker og nettbaserte kilder. Kunnskap om innhold handler også om evnen til kritisk tenkning og å se sammenhenger.

Den første kartleggingen viste at kurstilbudet fra fylkesbibliotekene har en hovedvekt innenfor punkt 2 og 3. En refleksjon rundt dette er at punkt 1 – kulturell bevissthet, handler om noe av den grunnkunnskapen som utvikles gjennom et formelt utdanningstilbud, og som kan bidra til trygghet og profesjonalitet. Her kommer folkebibliotekets verdigrunnlag inn, og samfunnsansvaret knyttet til ytringsfrihet og ikke minst det å skape en lokal lærings- og debattarena preget av både åpenhet og kvalitetssikret informasjon. Behov for selvtilit og erfaring trekkes fram fra resultatet

av kartleggingen som Viken fylkesbibliotek utførte om digital formidling i forkant av prosjektsøknaden. Vi kan tenke oss at kombinasjonen av 1) kunnskapsgrunnlaget i en formell utdanning, 2) etterutdanning i form av uformelle kurs og læringsopplegg og 3) egen praksis og øving i praksisfelleskap, gir trygghet, profesjonalitet og beredskap for kreativitet. Til sammen utgir dette et fundament i formidlingsarbeidet - i møte med publikum og interessenter, og ved valg av formidlingsform og aktivitet i bibliotekpraksisen.

2.2.2 Kartlegging i digitalt arbeidsverksted.

Prosjektet og nettkurset «23 ting om å formidle på nett» fikk rollen som pilot i FiF-prosjektets startfase. Det var spesielt samling 5 i kurset som ble betydningsfullt for vårt prosjekt. Da ble deltakere fra hele landet samlet i et digitalt arbeidsverksted hvor alle hadde mulighet til å sette ord på hvilken formidlingskompetanse det er viktig å utvikle i framtida. Rapporten fra dette verkstedet var noe av grunnlaget for valg som skulle tas i FiF-prosjektet.

Digital formidling er ikke satt opp som et eget satsingsområde i prosjektet, men kan beskrives som et gjennomgående tema som angår alle deler av prosjektet. Digital formidling gir oss mulighet til å jobbe aktivt og målrettet på nye måter og for nye brukergrupper. Nasjonalbiblioteket har rollen som kompetansesenter for bibliotekenes digitale formidling, mens bibliotekene rundt i landet har bygd mye digital formidlingskompetanse i koronaperioden. FiF-prosjektet kan sammen med Nasjonalbiblioteket løfte fram de gode eksemplene fra praksisfeltet og fra kompetanseopplegg som er utviklet.

2.2.3 Spørreundersøkelse

I prosjektgruppa har vi vektlagt verdien av at fylkesbibliotekenes rådgivere legger til rette for samtaler om kompetanse og formidling – i grupper eller med enkeltansatte. Samtidig ønsker vi å videreføre praksisen med spørreundersøkelser, slik flere av fylkesbibliotekene har gjort for å samle folkebibliotekenes kursønsker. Troms og Finnmark gjennomførte en undersøkelse i oppstarten av FiF-prosjektet. Denne ble utført av praksisstudent Ingunn Andrea Synve Auklie, og ble malen for undersøkelsen som ble gjennomført i alle fylkene høsten 2021. Denne landsdekkende spørreundersøkelsen ble koordinert av prosjektrådgiver Ingrid Ericson.

Spørreundersøkelsen gav oversikt og nyttige innspill til prioriteringen innen de ulike satsingsområdene. Følgende har gitt et grunnlag for utviklingen av kursløypene innen satsingen Kunnskapsaktør:

- Kun 37 % av bibliotekansatte i folkebibliotek opplever trygghet i sin rolle som kunnskapsformidlere.
- Kun 39 % av bibliotekansatte i folkebibliotek oppgir at de kjenner trygghet i å veilede brukerne i søk etter de riktige kildene
- Hele 70% av respondentene svarer at de har behov for kompetanseheving når det gjelder digitale ressurser og databaser

Mona Astrid Fønnes (Finnmark fylkesbibliotek) koordinerer kunnskapsaktørsatsingen. Hun kommenterer kulepunktene slik i veiledningen til kursmateriellet som er utviklet:

«Hvordan ville vi møte disse utfordringene? En uformell spørreunde i fylkesbibliotek viser at ikke mange jobber systematisk med kompetanseheving på kunnskapsaktørfeltet. Det stod klart for oss at formidlingskompetanse innen dette området først må handle om en grunnleggende kompetanseheving før vi kan snakke om hvordan vi formidler tjenestene. Å øke tryggheten i denne rollen hos de som står i små og store folkebibliotek i landet er det første vi må ta tak i.»

Samling av kunnskap om kompetansebehov må utføres på ulike måter og stadig gjentas, vi skal derfor vurdere varige rutiner for fylkesbibliotekenes kartlegging av ønsker og behov i folkebibliotekene.

2.3 Aktiv formidling - nytt studietilbud

«Studiet er lagt opp slik at man kan ta med seg sin egen bibliotekhverdag inn i det. Det er jo genialt, og i tillegg får man presentasjoner fra medstudentene sine jobbhverdager, som kan inneholde ting man kan ta opp i egen praksis. Og man får faglige webinarer, forelesninger og pensum som er gode tankeaktivatorer!» (Sitat Mikkel Ole Eira, biblioteksjef i Guovdageainnu – Kautokeino).

FiF1 tok initiativ til utvikling av studietilbudet eller videreutdanningen «Aktiv formidling i folkebibliotek», ved utlysning av anbud og inngåelse av avtale med Oslo Met. Prosessen med anbud for nytt nettstudium om formidlingskompetanse startet i januar 2021. Marit Somby Andersen fra Troms og Finnmark fylkesbibliotek bidro med erfaringer fra arbeid med lederstudium for biblioteksjefer. Aud Elin Finstad ved Seksjon for jus og anskaffelser i Trøndelag kvalitetssikret anbudsdokumentene. Det kom inn et tilbud fra Oslo Met som tilfredstilte vår kravspesifikasjon.

Første runde av nettstudiet ble annonsert høsten 2021, med søknadsfrist 1. desember og oppstart på nyåret i 2022. Studiet er todelt: Aktiv formidling (10 studiepoeng) og Digital formidling (10 studiepoeng). Det ble lagt opp til en god balanse av teori og praksis, med vektlegging av studentenes egne erfaringer og utprøving. Studiekompetanse eller godkjent realkompetanse var krav, og ansatte i folkebibliotek skulle prioriteres.

Fylkesbibliotekene jobbet aktivt med rekruttering. Det ble totalt 116 kvalifiserte søkere fra hele landet, av disse prioriterte fylkesbibliotekene 5 studenter fra hvert fylke. De fleste av de 50 gjennomførte modul 1 om Aktiv formidling, mens i underkant av 40 gikk videre på modul 2, Digital formidling.

Studiet ble videreutviklet som følge av evalueringen etter første kull, og gjennomføres for andre gang i 2023. I andre runde ble det tilbudt plass for fire studenter per fylke. For bibliotekansatte som er i et utdanningsløp, så kan studiet

kan inngå i den nye nettbaserte årsenheten innen Bibliotek- og informasjonsvitenskap ved Oslo Met. Til sammen ca. 80 bibliotekansatte fra hele landet vil ha gjennomført videreutdanningen innen aktiv og digital formidling i forbindelse med FiF-prosjektet.

FiF har hatt kontakt med Oslo Met gjennom arbeidsgruppemøter om utvikling og gjennomføring av studiet. Arbeidsgruppa har bestått av: Siv Merethe Hatlem (Vestland fylkeskommune Bibliotekutvikling), Marit Laland (Nordland fylkesbibliotek), Vanja Øyrås (Viken fylkesbibliotek), Mona Astrid Fønnes (Finnmark fylkesbibliotek) og prosjektleder. Kontaktpersoner fra Oslo Met har vært Knut Oterholm (Aktiv formidling) og Jannicke Stensvaag Kaasa (Digital formidling)

2.4 Aktiv formidling – kurs og praksisfelleskap

Prosjektgruppas tolkning av prosjektoppgavet har vært preget av åpen og spørrende holdning. FiF-prosjektet er ambisiøst og omfattende, og formuleringene i prosjektsøknaden oppmuntret til kreativitet og samspill. Prosjektledelsen tok initiativ til kreativt møte den 19. april 2021, for å skape en lekende arena også internt i prosjektet. Det ble lagt til rette for

«en slags samskaping, der vi snur litt på tingene, og prøver å bruke litt andre perspektiv. Hensikten er åpne opp for lek med ideer, og kanskje slik få fram noen nye ledetråder som kan hjelpe oss på veien videre. Ledetrådene kan komme til å handle om både helt konkret kursinnhold, og kanskje innspill til nye delmål. Sammen skal vi gi rom til det som kommer opp - og føle trygghet i at det vi gjør sammen i dag har en mening i seg selv - og kanskje får vi med oss noe som kan bli betydningsfullt på veien videre i prosjektet vårt» (fra innledningen til det kreative møtet).

Utvikling av nettkurs og læringsressurser har vært en viktig oppgave for fylkesbibliotekene i prosjektperioden. Deltakerne i prosjektgruppa fikk opplæring i bruk av e-læringsplattformen ved Sissel Ringstad, som var vår første kontaktperson hos Bibliotekutvikling.no. Ressursgruppa for bibliotekenes e-læring har videre vært en viktig støtte for prosjektet. Medlemmene i denne gruppa har blant annet bygd kompetanse gjennom 23 ting-konseptet og Lesersørvis-kursene.

Prosjektgruppa så behovet for å styrke fylkesbibliotekenes egen kompetanse for å stå i rollen som kompetanseaktør. Det digitale kurset om «Hvordan holde kurs og drive praksisfelleskap på den beste måten?» ble holdt den 26. oktober 2021. Innholdet ble fulgt opp i en fysisk samling for fylkesbibliotekenes rådgivere innen kurs og kompetanse. Samlingen ble gjennomført den 21. og 22. april 2022 i Trondheim. Dag 1 inviterte vi til foredrag og prosess med Eirik Irgens, professor ved NTNU. Temaet var: utfordringer fra gode intensjoner til resultater. På dag 2 gjennomførte vi verksteder innen følgende tema: Kursplanlegging og kursutvikling; Nettkurs, webinar, podkast og andre digitale muligheter; Praksisfelleskap og prosjekt som læringsarena. Et viktig oppfølgingspunkt etter denne samlingen er å komme fram til varige rutiner for fylkesbibliotekene samarbeid om kurs- og kompetansetilbud.

3.0 Satsingsområder

De sju satsingsområdene i prosjektet vokste fram som redskap for utviklingsarbeidet. Både kreative og systematiske prosesser i prosjektgruppa gav grunnlag for det. Prioriteringen av tema baserer seg på kunnskap som fylkesbibliotekene har om kompetansebehovet ute i bibliotekene, og hvilke områder de enkelte fylkesbibliotek kunne ta spesielt ansvar for. Kartleggingen, spørreundersøkelsen og det digitale verkstedet (se kap. 2.2.1-3) i starten av prosjektet har utgjort et betydelig bakteppe for valgene som er gjort underveis. Hovedmålet «å styrke formidlingskompetansen hos ansatte i folkebibliotek» har vært overbygningen i alle delene av FiF-prosjektet.

3.1 Kulturfondstafetten

Koordinator: Gunhild Nordbø, Rogaland fylkesbibliotek

Kulturfondstafetten var det første satsingsområdet som ble konkretisert med handlingsplan og budsjett i FiF-prosjektet. Arbeidet videreføres som del av FiF2, med midler fra Kulturrådet.

Hensikten har vært å gjøre det mulig for bibliotekansatte å holde seg oppdatert på nye kulturfondbøker, samtidig som formidlerne i prosjektet fikk en øvingsarena for digital formidling. I Kulturfondstafetten er det både utviklet et nettkurs og en samarbeidsmodell for videoformidling av kulturfondbøker.

76 formidlere i 47 bibliotek i 7 fylker deltok med formidling av ca. 350 kulturfondbøker i første runde av Kulturfondstafetten. Formidlerne ble oppmuntret til å bruke nettkursene i Lesersørvis og Videoboktips, og har formidlet kulturfondbøker foran kamera. I dette tiltaket foregår det læring i mange lag, både for fylkesbibliotekene som legger til rette, for formidlerne selv og for bibliotek som bruker nettkurset til styrking av litteraturkunnskapen. I nettkurset får bibliotekene tips til hvordan de kan bruke formidlingsvideoene til intern faglig oppdatering i personalmøter og for den enkelte ansatte. I utviklingen av andre runde av Kulturfondstafetten (FiF2) legges det vekt på å få med alle fylkene, og å gjøre formidlingen tilgjengelig for publikum. Det kan være gjennom digital formidling på nett og i bibliotekrommet, og som «katalogkrydder» i bok- og mediebasen.

I evalueringa av første runde av Kulturfondstafetten kom følgende fram:

- Litt under halvparten hadde jobbet med Lesersørvis tidligere.
- Litt over halvparten hadde aldri jobbet med denne type formidling før (videoboktips eller podkast).
- 71% av formidlerne har sett på andre fylker sine bidrag for å få kjennskap til flere kulturfondbøker.
- 29% oppgir at andre ansatte ved biblioteket har brukt kulturfondstafetten for å lære om flere kulturfondbøker, mens 22 % oppgir at de ikke vet.
- 88 % oppgir at de fortsatt ønsker å bidra i Kulturfondstafetten når det blir tilgjengelig for publikum.

Her er et utvalg av sitater fra deltakerne, inkludert innspill til veien videre:

«Veldig fint å sjå korleis andre presenterer bøkene.»

«Har aldri blitt filma, så det å formidle til et kamera var nytt og lærerikt. Har også vært borti lesesørvis før, men har ikke brukt det aktivt i formidling. Nå satte jeg meg inn i metoden igjen, og har lyst til å bruke den mer aktivt i en-til-en formidling i biblioteket. - Dette var en god øvelse i formidling!»

«Det var veldig lærerikt, både i forhold til bøkene, leseteknikker, og det teknologiske. Dessuten var det en god motivator til å lese bøker som vanligvis bare hadde havna på den uendelige "lista". Jeg oppdaga også et par bøker jeg virkelig likte, overraskende nok.»

«Jeg synes det var spennende og lærerikt, og det er viktig arbeid.»

«Jeg synes det er en super ide å bruke videoene ut mot publikum, da får vi skikkelig merverdi ut av prosjektet!»

«Denne formidlingen var jo rettet mot bibliotekansatte. Men jeg er usikker på hvor mye det blir brukt og hvor mange som går inn for å høre på/se på formidlingen. Det bør kanskje jobbes mer med å informere bibliotekene om denne ressursen?»

«Et lite kurs i hvordan man framstår på film/lyd kanskje - teknikker for å håndtere kamera, snakke i mikrofon, med flyt og naturlig.»

«Det er fint at det er en nasjonal satsing, det føles som mer relevant flere steder enn hvis det kun er ett eller to større bibliotek som holder på. Utfordringen er å finne en plattform slik at man faktisk når ut. Det er veldig mye som skjer digitalt, og det er lett å drukne.»

«Dette opplegget fikk meg til å prøve meg på noe jeg syns ser veldig kult ut når andre gjør. Jeg ønsker å se de andre filmene fremover, for å lære av hvordan andre gjør, og for å ha mer oversikt over kulturfondlitteraturen.»

«Jeg tror resultatet blir enda bedre hvis fylkesbibliotekene enes om en slags mal, eller i alle fall en standard for kvalitet og profesjonalitet. Hvis dette skal ut til publikum bør standarden ligge litt høyere enn noe av det som er laget fram til nå.»

3.2 Spillformidling

Koordinator: Vibeke Stokka, Vestfold og Telemark fylkesbibliotek

Formidling av spill i bibliotek var relevant å løfte som del av FiF-prosjektet. Dette ble tidlig initiert av Anders Grønning i Bibliogames, etter kontakt med Nasjonalbiblioteket

om videre utvikling av e-læringsressursen om spillformidling. Dataspill er en sentral del av ungdomskulturen, men er også en viktig aktivitet for andre aldersgrupper.

Folkebibliotekene har over flere år mottatt norskproduserte spill som del av kulturfondordningen. Formidlingen av disse spillene har vært utfordrende å få til mange steder. Årsakene er sammensatte, men manglende kompetanse om spill, spillkonsoller og målgrupper var forhold som FiF-prosjektet kunne ta tak i.

Satsing på spillformidling i bibliotek er i tråd med både folkebibliotekenes kulturoppdrag, [nasjonal bibliotekstrategi](#) og [dataspillstrategien](#). Bibliotekene er også framhevet som formidlingsarenaer av Norsk filminstitutt (NFI), i utprøving av en [støtteordning](#) for kurs og arrangement om spill.

Det ble opprettet en ressursgruppe for spillformidling. Ressursgruppa har bestått av:

- Vibeke Stokke, Vestfold og Telemark fylkesbibliotek (koordinator)
- Terje Haugsgjerd, Vestland fylkesbibliotek
- Astrid Sundset Moe, Vestland fylkesbibliotek
- Anders Grønning, Bibliogames/skolebiblioteket Asker vgs
- Jan-Egil Holter-Wilhelmsen, NBF spillutvalg og Horten folkebibliotek
- Mads Munkvold, Troms og Finnmark fylkesbibliotek
- Christina Iverson, NFI

Satsingen på spillformidling har omfattet: fysiske kurstilbud for alle fylkene: berikelse av e-læringsressursen om spillformidling; tilrettelegging for og gjennomføring av Bibliobattles i hele landet; utvikling av håndbok om å bygge bro mellom spill og bok. I det følgende gjør vi rede for tiltakene.

3.2.1 Fysiske kurstilbud og berikelse av e-læringsressurs

FiF inngikk avtale med Bibliogames om å tilby fysiske eller digitale kurs i alle prosjektfylkene. Disse er gjennomført i 7 av fylkene, med til sammen ca. 150 deltakere. Det var mulighet for å velge mellom grunnleggende og videregående kurs. Rogaland planla digitalt kurs som ble åpnet for påmelding fra hele landet.

Vibeke Stokka utformet en plan for berikelse av e-læringsressursen om spillformidling. Denne ressursen ble tidligere utviklet av Bibliogames etter bestilling fra Nasjonalbiblioteket. Martin Kroglund Persson ved Trondheim folkebibliotek tok på seg oppdraget med å koordinere produksjon av 10 instruksjonsfilmer. Filmene er produsert av GFX by Stine Myhrstad, med Martin Kroglund Persson og Jan-Egil Holter-Wilhelmsen (Horten bibliotek) som formidlere. Anders Grønning, Bibliogames, har bidratt med foto og faglig oppdatering av det skriftlige innholdet i e-læringsressursen.

3.2.2 Bibliobattles 2022

Bibliogames foreslo å utvide spillturneringen Bibliobattles til alle fylkene. Dette ble avtalt som en del av spillsatsingen i FiF, med tre hensikter: at barn og unge i deltakende kommuner over hele landet får mulighet til å melde seg på i spillturneringen; at ca. 100 folkebibliotek rundt i hele landet får anledning til å styrke

sin kompetanse på spillformidling gjennom rollen som vertskap; at fylkesbibliotekansatte får erfaring med rekruttering og koordinering av en større spillturnering.

Bibliobattles 2022 ble gjennomført 14.-19.november, og var en byggekonkurranse i Minecraft med tema innenfor spill og film, litteratur og bibliotek (Bibliogames, 2023). Spillerne fikk utdelt hvert sitt område, og hadde tilgang til bygging i fire timer per dag i fire dager. Hver dag ble det strømmet i 1-2 timer der tilfeldige bygg ble gjennomgått. Av de 850 byggverkene ble det 5 bygg fra hvert fylke som fikk en gjennomgang i en direktesendt tre-timers sending med flere kjente youtubere.

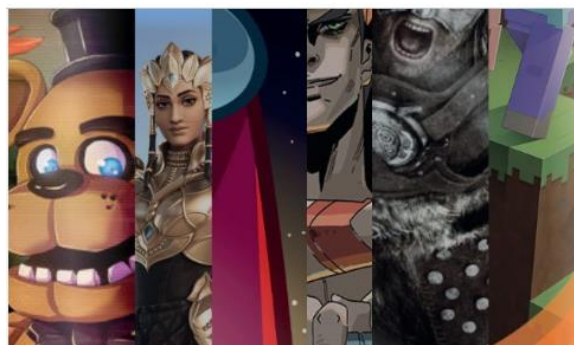
Bibliotekene fikk forslag til ulike aktiviteter de kunne knytte til sitt bibliotek, blant annet spilltreff. Alle bibliotekene fikk tilbud om en markedsføringspakke fra Bibliogames i samarbeid med fylkesbibliotekene. Ulike plakater om spill kunne lastes ned fra NFI. Spillturneringen var også lagt til Nordic game week, og kunne knyttes opp til dette.

Moderatorer som bidro til trygghet inne i spill-områdene ble rekruttert fra åtte folkebibliotek og to fylkesbibliotek. I tillegg ble to ungdommer med spillerfaring engasjert. Moderatorene fikk kursing av Bibliogames i forkant av turneringen.

Turneringen omfattet i 2022 hele 941 spillere fra 623 lag. Det var deltakere fra alle fylkene.

3.2.3 Håndbok om å bygge bro mellom spill og bok

Viken fylkesbibliotek tok initiativ til utvikling av en håndbok om å bygge bro mellom spill og bok: «Levle med Lesersørvis». Håndboka er skrevet av Karen Birgitte Borud, Verdal bibliotek, og ble presentert under Nordisk barnebokkonferanse 2023 (NNBK). Vanja Øyrås ved Viken fylkesbibliotek koordinerte arbeidet med håndboka. Den ble produsert for trykking og utsendt til alle folkebibliotek og flere skolebibliotek i hele landet. Den er også tilgjengelig i digital form i Kompetansebanken hos bibliotekutvikling.no (Borud, [2022]).

RESSURS

Bro mellom dataspill og bok-
Levle med lesersørvis

3.3 Lesefelleskap og arrangement

Koordinator Åshild Widerøe, Møre og Romsdal fylkeskommune, ABM-seksjonen

Formidlingskompetanse for å planlegge og gjennomføre leseringer, Shared Reading, språkkafé, arrangement og debatter kom tidlig opp i samtalen om hva FiF-prosjektet skulle omfatte. I løpet av prosjektet er det tilbudt Shared Reading-kurs i 7 av prosjektfylkene, det er utviklet en håndbok om bokprat og læringsressurs om festivalbibliotek. Videre er det opprettet et nettverk av Shared Reading-kontakter ved fylkesbibliotekene, og lagt grunnlag for nasjonalt samarbeid med egen nettside hos bibliotekutvikling.no.

Arbeidet med et nettkurs om forfattersamtaler er i gang under ledelse av Innlandet fylkesbibliotek. Norsk Forfattersentrum er aktuell samarbeidspart. Det er initiert en oppdatering av «[Arrangementshåndbok, litteratur og debatt i biblioteket](#)» fra Vestfold og Telemark. Nordland fylkesbibliotek ved Marit Laland har startet forarbeid til kurset «Bolde bibliotekarer», som blant annet ser på hvordan kunnskap og refleksjoner om ytringsfrihet og bibliotekets samfunnsrolle kan skape trygghet i rollene som arrangør, formidler og redaktør.

Ressursgruppen for lesefelleskap og arrangement bestod i oppstarten av:

- Åshild Widerøe, Møre og Romsdal (koordinator)
- Linn T. Sunne, Innlandet fylkesbibliotek
- Marit Laland, Nordland fylkesbibliotek
- Olga Skrinde, Viken fylkesbibliotek
- Steinar Engeland, Vestfold og Telemark fylkesbibliotek
- Kjersti Eide Hatland, Bergen offentlige bibliotek

I arbeidet med Shared reading består ressursgruppa i tillegg til koordinator Åshild Widerøe av Ellen Irene Berg Larsen, Troms fylkesbibliotek, Gunhild Nordbø, Rogaland fylkesbibliotek og Mette Vaag, Trøndelag fylkesbibliotek (tok over for Kari Hortman fra juni 2023).

3.3.1 Shared Reading over hele landet

Møre og Romsdal, Rogaland og Trøndelag har gjennom egne prosjekter prøvd ut og spredt kunnskap om Shared Reading-metoden. Dette arbeidet ble grunnlaget for en særlig satsing på Shared Reading i FiF-prosjektet. De andre 7 prosjektfylkene har gjennomført Shared Reading-leselederkurs med til sammen vel 80 deltakere. Kursdeltakerne har fått tilbud om å delta i regionale forum for leseledere, for påfyll og inspirasjon.

Det er lagt grunnlag for at fylkesbibliotekene utvikler nasjonalt samarbeid og nettsted om Shared Reading, og en utredning for å finne et norsk begrep for Shared Reading er gjennomført. Begrepet *samlesing* tas i bruk parallelt med Shared Reading fra høsten 2023.

Shared Reading/samlesing for ungdom er under utprøving blant flere leseledere, og det er lagt opp til utvikling av en egen startpakke med forslag til tekster og opplegg i regi av FiF2.

3.3.2 Håndbok om bokbad

Viken fylkesbibliotek tok initiativ til å lage håndboka om bokprat. Den ble skrevet av Mona Ekelund. Cathrine Undhjem koordinerte arbeidet, og følgende referansegruppe ble opprettet for innspill underveis i arbeidet:

- Mette Langeland, Sølvberget Stavanger/Rogaland fylkesbibliotek
- Linn T. Sunne, Innlandet fylkesbibliotek
- Vanja Øyrås, Viken fylkesbibliotek
- Åse Kristine Tveit, Oslo Met

Håndboka ble lansert den 7. juni 2023, ved et hybrid arrangement fra Viken fylkesbibliotek. «Snakk om bok! Ei håndbok om bokprat» er trykket og sendt ut til alle landets folkebibliotek, og mange skolebibliotek. Den finnes i digital form i Kompetansebanken hos bibliotekutvikling.no (Ekelund, 2023). Forfatter Mona Ekelund tilbyr kurs i tilknytning til håndboka.

Snakk om bok! Ei håndbok om bokprat

Bokprat, kaller vi det, når formidlingen er planlagt og rettet mot større eller mindre grupper. Men hvordan kan bokprat gjøres på en engasjerende og profesjonell måte

De fleste av fylkene har på en eller annen måte jobbet med formidlingskompetanse knyttet til lesefellesskap og arrangement i løpet av FiF1. Et eksempel er Trøndelag fylkesbibliotek sin satsing på metoden barnebokbad, med kompetanse- og utviklingsarbeid i tre kombinasjonsbibliotek. Høylandet, Røyrvik og Tydal. I dette prosjektet er også den nye håndboka om bokprat introdusert ved kurs med forfatter Mona Ekelund.

3.4 Kunnskapsaktør

Koordinator Mona Astrid Fønnes, Troms og Finnmark fylkesbibliotek

Hovedmålet i FiF-prosjektet peker spesielt på å utvikle folkebibliotekene som kunnskapsarenaer, og har med formidling av innhold fra fagbibliotekene som kompetanseutfordring. Følgende tiltaks mål fra prosjektsøknaden er spesielt relevant:

- «Bibliotekene skal formidle kunnskap og kultur. Hensikten med prosjektet er å styrke bibliotekenes og ansattes arbeid med å formidle det store mangfoldet i fag og folkebibliotekenes samlinger og å utvikle bibliotekene som kunnskapsarenaer».
- «Det er et mål å utvikle kompetansen på formidling og veiledning for lesing, dannelse og kritisk tenkning».

Prosjektet «[Morgendagens veileder](#)» (Tønsberg og Færder bibliotek) gir anbefalinger og understøtter at veiledningsarbeidet i bibliotek fremdeles er viktig, og var derfor en av inspirasjonskildene ved innledninga av vårt kompetanseprosjekt. Prosjektet «[Folkebiblioteket som kunnskapsaktør](#)» (Troms fylkesbibliotek) har samlet nyttig erfaring om både kompetanseheving i folkebibliotekene, organisering med superbrukere og samarbeid med universitetsbiblioteket i regionen. På grunnlag av dette tok Troms og Finnmark fylkesbibliotek på seg rollen som koordinator for kunnskapsaktør-satsingen.

Bibliotekene mottar ikke referansespørsmål i samme grad som tidligere, siden innbyggerne har store muligheter for å søke informasjon selv. Det å ha tilstrekkelig informasjonskompetanse og ferdigheter knyttet til kildekritikk er imidlertid utfordrende for mange. Folkebibliotekene har en viktig rolle i å bygge denne type kompetanse både i sitt personale og ute blant innbyggerne. Det er behov for å jobbe målrettet både mot brukere og ikke-brukere av folkebibliotekene.

Satsingsområdets arbeid har vært firedelt:

1. Kursløyper
2. Seminardager innen kunnskapsaktør
3. Nettkurs Bærekraftsbiblioteket
4. Digital kompetanse og inkludering

3.4.1 Kursløyper og teksthefte

Spørreundersøkelsen prosjektet gjennomførte blant folkebibliotekansatte ga arbeidet i dette satsingsområdet en tydelig retning:

- Bare 37 % opplever trygghet i sin rolle som kunnskapsformidlere
- Bare 39 % kjenner trygghet i å veilede brukerne i søk etter de riktige kildene
- Hele 70% sier at de har behov for kompetanseheving når det gjelder digitale ressurser og databaser

Ressursgruppa kom med ideer om tiltak som kunne møte behovene som viste seg i spørreundersøkelsen. Det var mange ideer i spill, og til slutt landet vi på at fylkesbibliotekene ville være riktig aktør for å sikre at tiltakene nådde så mange folkebibliotekansatte som mulig.

Deltakere i ressursgruppa har vært:

- Mona Astrid Fonnes, koordinator for satsingsområdet / Troms og Finnmark fylkesbibliotek
- Margrethe Haslund, Nordreisa bibliotek

- Siri Vikse, Haugesund folkebibliotek
- Anett Kolstad, Strømmen bibliotek, Lillestrømbibliotekene
- Astrid Kilvik, NTNU
- Mariann Løkse, UiT Norges arktiske universitet
- Ingrid Ericson, Trøndelag fylkesbibliotek

Det ble bestemt å lage ulike «kursløyper» som fylkesbibliotekene enkelt kunne starte. Vi ser også at kursløypene er godt grunnlag for kompetansearbeid i personalgrupper i enkeltbibliotek eller på tvers av kommuner eller institusjoner. Til kursløypene ble det laget et teksthefte med fagtekster innenfor følgende tema:

- Hva er det å være kunnskapsaktører, hva er folkeopplysning, og hva er informasjonskompetanse?
- Referanseintervjuet og kommunikasjon i biblioteket
- Kildekritikk
- Hvordan prioritere å være kunnskapsaktører
- Å bruke samskaping for å finne lokale informasjons- og kunnskapsbehov
- Bibliotek tjenester til studenter
- Hvordan lage enkle kampanjer for å gjøre tjenester og tilbud kjent

I tillegg til arbeidet i ressursgruppa ble det gjennomført uformelle samtaler med mange bibliotekansatte om rollen som kunnskapsaktør. Troms og Finnmark fylkesbiblioteks interne team i prosjektet *Folkebibliotek som kunnskapsaktør 2.0* ble brukt til idemyldringer. Arbeidet var flere ganger sak i prosjektgruppemøter i FiF, for å sikre forankring i alle fylkesbibliotekene. Koordinator for satsingsområdet har hatt hovedansvaret for innsamling av ressurser, koordinere innspill og ideer, rekruttere frivillige hjelpere, og lage rammeverk for arbeidet.

Proessen i arbeidet med kursløypene gikk slik:

- Kartlegge hvilke relevante kompetansehevingstiltak som allerede finnes. Sommer og høst 2022
- Ferdig utkast teksthefte 30. september 2022
- Ferdig forslag til kursopplegg 30. september 2022
- Faglige innspill og endringer til 15. oktober 2022
- Korrektur ferdig 31. oktober 2022
- Kickoff januar 2023
- Samle inn og gå gjennom innspill etter kunnskapsaktør-seminardagene for oppdatering

Det var mange frivillige rundt i fylkesbibliotek og folkebibliotek som leste korrektur og hjalp til med klarspråk. Dette fungerte veldig godt. Vi erfarte at det var en stor fordel at korrekturleserne hadde bibliotekkompetanse. Noen av de frivillige uttrykte den samme usikkerheten som tallene i spørreundersøkelsen avdekket. De lurte på om de hadde noe å bidra med, selv om vi kontaktet dem direkte basert på deres kunnskaper og erfaringer. Å være med på et slikt stort dugnadsprosjekt så ut til å gi flere økt selvtillit i rollen som kunnskapsaktører.

Ressursgruppen var sammensatt av ansatte i folkebibliotek, universitetsbibliotek og fylkesbibliotek. Vi oppdaget at vi har enda mer felles enn vi trodde på tvers av sektorene. Mange av brukergruppene og kravene til kompetanse er de samme. Universitetsbibliotekene ville også bruke materialet vi utviklet, selv om det var laget med tanke på folkebibliotek. Dette viser at hele biblioteksektoren har stort potensiale for mer samarbeid og for å jobbe sammen om kompetanseheving.

Produktene teksthftet og kursløypene er ferdig. Nå er det viktig at fylkesbibliotekene følger opp og bruker dem. De oppfordres til å arrangere kurs og kompetanseheving ut ifra behovene i sine regioner.

På sikt, når vi har brukt dokumentene og gjort oss erfaringer med hva som fungerer eller ikke, må dokumentene oppdateres. Det er viktig at erfaringene vi gjør oss spiller tilbake på innholdet i dokumentene. Noen områder, som kildekritikk, utvikler seg raskt og innholdet må ha jevnlig faglig oppdatering. Kunstig intelligens har kommet opp som tema som må inkluderes i materialet.

3.4.2 Seminardager innen kunnskapsaktør-satsingen

Det har vært opp til hvert fylke å organisere og gjennomføre seminardagene som ble initiert av FiF. Tema og vinkling kunne tilpasses regionale behov. Til sammen 269 bibliotekansatte rundt i hele landet har deltatt til nå.

Her er oversikt over gjennomførte og planlagte seminarer:

Fylke	Hva?	Status	Deltakere
Finnmark	Fysisk seminar om kildekritikk og dagens utfordringer, og falske nyheter og desinformasjon med Faktisk.no. Brukte det nye læringsmaterialet.	Gjennomført april 2023	33
Møre og Romsdal	Digitalt halvdagsseminar med Faktisk.no om kildekritikk og dagens utfordringer, og falske nyheter og desinformasjon.	Gjennomført vinter 2023	25
Nordland	Kunnskapsaktør-webinarer	Utsatt	
Rogaland	Workshop om rollen som kunnskapsaktør og veien fremover. Samarbeid med Vestland. Brukte det nye læringsmaterialet	Gjennomført januar 2023	47
Troms	Kunnskapsaktørseminar	Utsatt	
Trøndelag	Seminardag om offentlig informasjon / workshop om rollen kunnskapsaktør i biblioteksjefmøtet	Gjennomført høst 22 / vår 23	15/33
Vestfold og Telemark	Digitale foredrag om digital kildekritikk og falske nyheter	Gjennomført mars 2022	105
Vestland	Workshop om rollen som kunnskapsaktør og veien fremover. Samarbeid med Rogaland. Brukte det nye læringsmaterialet.	Gjennomført januar 2023	26
Viken	Fysisk kunnskapsaktørseminar om søking etter forskningsbasert kunnskap	Utsatt til desember 2023	
Sum			269

Erfaringene fra seminardagene er viktige for vårt videre arbeid med satsingsområdet. Det er interessant å kartlegge om noen brukte kursløypene og tilhørende dokumenter i arbeidet, eller om det ble avdekket noen behov for kompetanseheving som satsingsområdet kan støtte opp om.

3.4.3 Nettkurs om Bærekraftsbiblioteket

Nettkurs om Bærekraftsbiblioteket er under utvikling sammen med Barnebokinstituttet ved Ayse Koca og FN-sambandet ved Mari Eggen Sager og Ida Berge. [Bærekraftsbiblioteket](#) er et eksempel på målrettet formidling om samfunnsaktuelt tema for barn (Norsk barnebokinstitutt, 2023). FN står bak idéen, mens FN-sambandet i samarbeid med en rekke samarbeidspartnere står bak den norske varianten. Flere bibliotek har fulgt opp idéen, blant annet Trøndelag fylkesbibliotek. Det er Malin Kvam ved Trøndelag fylkesbibliotek som har ansvar for utvikling av nettkurset som blir lansert høsten 2023. Vi har fått god hjelp fra flere folkebibliotek: Haugesund, Vågan, Levanger og Ryfylkebiblioteket i Suldal. De har bidratt med innhold, både filmer, tekst og bilder. Fire bibliotekarer fra folkebibliotek har vært med på å kvalitetssjekke og teste kursmodulene.

3.4.4 Digital kompetanse og inkludering

Prosjektgruppa tok tidlig opp bibliotekenes formidlingskompetanse og praksis innen grunnleggende digital opplæring for innbyggerne. Dette er et område der KS og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HKdir) har utviklet gode kompetansepakker for, som [Digihjelpen](#) og [Digidel](#).

Mange bibliotek gjør en betydelig innsats med både digihjelp over skranken og tilbud om kurs for grupper og veiledning for enkeltpersoner. Vi så at en innsats fra FiF må bygge på kompetansetilbud, tjenester og erfaringer som finnes allerede. Den nasjonale strategien [Digital hele livet](#) og [Handlingsplan for auka deltaking i eit digitalt samfunn](#) er viktig grunnlag. Vi støtter oss også på rapporten fra Sintef: [Du behøver ikke være gammel for å føle deg digitalt utenfor](#), og artikkelen fra HKdir: [Møte med dei sårbare brukarane](#). Vi må ikke tenke for smalt om målgrupper. Vi alle kan komme i en situasjon der vi trenger hjelp til å håndtere digitale tjenester.

I regi av FiF1 har vi opprettet et nettverk av kontaktpersoner ved alle fylkesbibliotekene, og en arbeidsgruppe som består av:

- Gro Kabbe, Vestfold og Telemark fylkesbibliotek
- Randi Forberg Wist, Innlandet fylkesbibliotek
- Lena Jensen Glesnes, Vestland fylkeskommune Bibliotekutvikling
- Nina Stenbro, Agder fylkesbibliotek
- Kristin Storvig, Trøndelag fylkesbibliotek

Fylkesbibliotekene og KS har et felles ønske om å oppdatere og lette tilgangen til veiledningsressursene om lavterskel digital kompetanse for kommuner og frivillige.

Vi har snakket mye om behovet for å nå dem som trenger det mest. Digital opplæring og hjelp kan bidra til å dempe annen type utenforskap, i tillegg til det

primære målet om at flest mulig skal kunne benytte seg av grunnleggende digitale tjenester og tilbud.

Bibliotekene har rollen som lokal «storstue» og møteplass, og har derfor en litt spesiell rolle sammenlignet med andre kommunale aktører og samarbeidspartnere. Det er behov for å profesjonalisere opplæringa. Og da kanskje særlig for bibliotekansatte, siden de også ofte tar på seg ansvaret for opplæring av frivillige samarbeidspartnere.

Det er verdifullt og mye læring i å ha samlinger/verksteder for å drøfte dilemmaer fra reelle eksempler. Det kan handle om: hvor går grensene for bibliotekets og andre veilederes ansvar; hvordan sikre profesjonell håndtering når det gjelder for eksempel personlige opplysninger, fagfelt hvor en har begrenset innsikt eller oppgaver som bør ligge hos NAV, bank eller politi. God håndtering kan være å invitere inn de ulike instansene for veiledning og hjelp i biblioteket. Et eksempel som er nevnt er å invitere veiledere fra oppvekstetaten i forbindelse med barnehageopptak. Tiltakene kan også gjennomføres som gode generasjonsmøter med mulighet for mestringsfølelse og deling av livserfaring. Da kan det være aktuelt å samarbeide med videregående skoler.

Møtene i nettverket og arbeidsgruppa har så langt gitt bekreftelse på at det er relevant å tenke en egen startpakke for bibliotek, som både viser hva som kreves i veilederrollen, når skal du henvise videre og hvilke samarbeidspartnere som kan være aktuelle. Bibliotekene har selv mye å formidle på digitale plattformer. Vi må være bevisste på at også bibliotekenes egne digitale tjenester kan stenge ute mennesker vi gjerne vil nå.

Vår hensikt med å løfte temaet digital kompetanse og inkludering i FiF, er å utfylle og vise til ressursene som allerede finnes hos KS og HKdir. Vi ønsker å utvikle redskap for å styrke bibliotekets egne tjenester og rollen som samarbeidspartner i kommunen og lokalsamfunnet. Det er også behov for samordning av fylkesbibliotekenes kartlegging av tilbud, kompetansebehov, samarbeid, holdninger og erfaringer på dette området. Arbeidet med tiltaket går videre i FiF2.

3.5 Lesersørviss til barn

Koordinator Vanja Øyrås, Viken fylkesbibliotek

Lesersørviss er et prosjekt og kompetanseopplegg som vi har ønsket å lære av, videreutvikle og spre til flere bibliotek i forbindelse med FiF-prosjektet.

Lesersørviss er en metodisk tilnærming til leseveiledning i bibliotek. Konseptet bygger på den amerikanske tjenesten Readers' Advisory, og ble tilpasset norske forhold av Vanja Øyrås i boka *Lesersørviss* (Øyrås, 2017). Øyrås står også bak et omfattende nettkurs om Lesersørviss. Viken fylkesbiblioteket sitter i dag med ansvaret for Lesersørviss, mens det tidligere fylket Telemark sørget for at Lesersørviss ble utviklet for norske forhold. Sølvberget bibliotek i Stavanger er et av bibliotekene som har kommet langt i å ta inn Lesersørviss i alle deler av sin formidlingsvirksomhet.

LeserSørvis
til barn

EN HÅNDBOK I LITTERATURFORMIDLING

Lesesørvis til barn

Bli leselystekspert! I boka «Lesesørvis til barn» lærer du om lesesørvismetoden og hvordan du kan bli en enda bedre veileder i barnelitteratur.

Den konkrete innsatsen i FiF1 har handlet om å utvikle konseptet Lesesørvis til barn. Det er utgitt en håndbok som er distribuert til alle folkebibliotekene og mange skolebibliotek rundt i landet. Det er lagt planer for utvikling av både nettkurs og fysiske kurs som tilbys til alle fylkene, i samarbeid med Marie Alming ved Deichman i Oslo.

Det er et omfattende arbeid som ligger bak boka Lesesørvis til barn (Posselt, et al., 2022). Samhandling mellom mange aktører i praksisfeltet har vært et suksesskriterium. Det er imidlertid et læringspunkt at redaktøransvaret bør være avklart fra starten av.

Arbeidsgruppa som skrev håndboka Lesesørvis til barn bestod av:

- Vanja Øyrås, Viken fylkesbibliotek (koordinator)
- Vibeke Stokka, Vestfold og Telemark fylkesbibliotek
- Troels Posselt, Viken fylkesbibliotek
- Linn T. Sunne, Innlandet fylkesbibliotek
- Camilla Sørbye, Viken fylkesbibliotek
- Ida Zachariassen Sagberg, Troms og Finnmark fylkesbibliotek

Ressursgruppa som bidrog med innspill til boka bestod av:

- Marie Alming, Øvre Eiker/Deichman
- Gjertrud Øvland, Deichman/Rælingen
- Nalina Lund, Hamar
- Tale Bergan, Sandefjord
- Ingunn Øvrebø, Sølvberget Stavanger
- Astrid Bonilla, Midt-Buskerud bibliotek
- Nina Bigum Udnesseter, Skolebibliotekarrådgiver Lillestrøm
- Ingrid Leithaug Mjanger, Bømlø
- Tale Østrem, Randaberget
- Inger Bergan Mortensen, Mjøndalen
- Linda Strand, Askvoll bibliotek

- Anne Wang-Andersen, Bergen Offentlige bibliotek
- Ida Have, Biblioteksentralen
- Synnøve Baustad, Tromsø
- Trine Christin Myhr, Trondheim

Forarbeidet til Lesersørvis til barn ble presentert i et verksted under Litteraturfestivalen på Lillehammer våren 2022, og ved kulturkonferansen da Lillestrøm bibliotek ble åpnet høsten 2022. Selve lanseringen av Lesersørvis til barn ble gjort i et arrangement som ble strømmet fra Viken fylkesbibliotek den 8. desember 2022. Videre er håndboka presentert i et foredrag under NNBK 2023 og i Digitalt påfyll fra Agder/FiF den 2. mars 2023. Det er laget en egen rapport om utviklingen av Lesersørvis til barn, denne legges ved hovedrapporten om FiF1.

3.6 For de minste

Koordinator: Siv Merethe Hatlem, Vestland fylkeskommune Bibliotekutvikling

Formidling for de minste er et hjertebarn for mange. For bibliotekene er samarbeid med foreldre, helsestasjon og barnehager viktig for å nå ut og bidra til gode vaner med fortelling og lesing helt fra spedbarnstida. I FiF-prosjektets oppstartsperiode viste Vestland fylkeskommune Bibliotekutvikling et spesielt engasjement for å jobbe med dette temaet, med blant annet idéskissa «Tidlig innsats for lesestimulering».

Konsepter som [Lesefrø](#) (Deichman), [Bokbamsen](#) (Øvre Eiker), [Bokstart](#), barnehagebibliotek, [Tøyveskebiblioteket Les Høyt!](#) og [Nord-Trøndelag leser høyt](#) er til inspirasjon for mange bibliotek rundt i landet. [Foreningen !Les](#) ønsker å etablere og spre kunnskap om Bokstart, og har vært en av samarbeidspartnerne for FiF-prosjektet.

Bibliotekansatte jobber godt med lesing og lesestimulering i biblioteket. De vet mye om hvordan lese og formidle bøker til de yngste, har oversikt og kjennskap til litteraturen, og inspirerer daglig til lesing hos både barn og voksne. Likevel fører ikke det uten videre til en aktiv lesekultur hjemme og i barnehagene. Det er behov for å nå de voksne rundt barna med mer målrettet formidling - slik at lesing og bøker blir en naturlig del av barna sin hverdag.

Kunnskapen og den faglige ekspertisen bibliotekene har, er en ressurs og et viktig bidrag i utviklinga av en lesekultur. Ved å samarbeide med andre profesjoner som barnehager og helsestasjoner, flytter bibliotekene kompetansen sin nærmere barna – der den kan gjøre mest nytte. Felles innsats kan bidra til utvikling av varige

strukturer for høytlesning og bokmiljø, og gjøre det enklere å motivere, pleie og holde oppe leseaktivitet.

Forskning om endringer i lesevaner og lesekompetanse skaper bekymring. Trude Hoel ved Lesesenteret UiS forteller om nedgang når det gjelder høytlesning for de små barna (Lesesenteret, 2023). I oktober 2022 sendte Kultur- og likestillingsdepartementet ut ei [pressemelding](#) som uttrykte uro for at Norges

befolkning leser færre bøker enn før, og at foreldre leser mindre for barna sine enn tidligere (Kultur- og likestillingsdepartementet, 2023). Dette følges opp i arbeidet med en nasjonal leselyststrategi. Den blir et viktig overordnet redskap for bibliotekene og deres samarbeidspartnere.

Eitt av tre barn blir sjeldan eller aldri lese for, sjølv om åtte av ti barn spør om dei vaksne kan lese for dei.

Professor Trude Hoel
Lesesenteret ved UiS

Ressursgruppa som tok tak satsingsområdet For de minste var:

- Astrid Sundset Moe, Vestland fylkeskommune Bibliotekutvikling
- Aase Wivestad, Vestfold og Telemark fylkesbibliotek
- Troels Posselt, Viken fylkesbibliotek
- Sigrun Feiring, Foreningen !Les
- Åsmund Havnås, Nordland fylkesbibliotek (fram til april 2022)
- Veronica Mørch, Nordland fylkesbibliotek (fra april 2022)
- Thale Dobbert, Sølvberget Stavanger (til september 2022)
- Siri Larsen, Deichman Oslo (fra april 2022)
- Malin Kvam, Trøndelag fylkesbibliotek
- Siv Merethe Hatlem, Vestland fylkeskommune Bibliotekutvikling (koordinator)

I tillegg til ressursgruppa har følgende deltatt i filmer og med kunnskapsdeling:

- Bjørnestien barnehage
- Hovinenga barnehage
- Professor Frank Hakemulder, Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning, Universitetet i Stavanger og Utrecht universitet i Nederland
- Professor Trude Hoel, Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning, Universitetet i Stavanger
- Ruth Sigel Holm, helsesykepleier ved Alna helsestasjon i Oslo
- Una Molvig, barne- og ungdomsbibliotekar ved Furuset bibliotek og aktivitetshus
- Rannveig Nymoen, Bokbamsen, Øvre Eiker bibliotek
- May Iren Polle Reitan, skolebibliotekar, Røyrvik bibliotek
- Ellen Marit Schjerverud, Horten bibliotek
- Veronica Salinas, litteraturformidler Norsk barnebokinstitutt
- Ebba Sofie Vannar, forelder
- Tale Østrem, barne- og ungdomsbibliotekar, Randaberg folkebibliotek

I arbeidet med læringsressursen har det vært særlig oppmerksomhet på å opplyse, bygge holdninger, trygge og bevisstgjøre bibliotekene om egen kompetanse. Det å «danne laget sammen» rundt barna har vært basisen. Konseptene i læringsressursen er mer virkemiddel for å nå ut og bygge samarbeid.

Konseptene er beskrevet slik i læringsressursen:

Bok i bruk i barnehagen har som mål å auke leseaktivitet i barnehagane. Primærmålgruppa er dei tilsette som er tett på barna og som av den grunn har ein førsteposisjon for å kunne bidra til at alle barn får gode opplevingar med lesing, helst kvar dag.

Tøyveskebiblioteket har som mål at fleire barn får oppleve høgtlesing heime ved å gjere bøker lett tilgjengeleg. Ved å legge til rette for utlån via barnehagane blir terskelen låg for at travle føresette skal få tilgang til bøker.

Bokstart søker i samarbeid med helsestasjonar og barnehager å nå barnefamiljar for å stimulere til lesing gjennom kunnskapsformidling retta mot dei føresette.

Litterære opplevelser for alle rettar fokus på barn med funksjonsnedsettingar og spreier kunnskap om korleis tilpasse leseaktivitet for å kunne inkludere alle barna i formidlingsstunder

Våren 2022 ble resultatet av ressursgruppas arbeid foreløpig presentert og behandlet i verksted for fylkesbibliotekene. Selve lanseringa var lagt til Digitalt påfyll den 31. august. Det var 459 påmeldte og 196 som deltok. Den digitale læringsressursen har fått navnet «Leselyst med dei minste – saman om lesekultur», og er utvikla som et verktøy for bibliotek som vil styrke sitt lesefremmende arbeid retta mot barn i alderen 0-6 år. Læringsressursen skal bidra til at bibliotekene blir tryggere og kan stå fram som sterke, faglige aktører og viktige medspillere i kommunene sin samla innsats for å skape en sterk lesekultur.

Etter lanseringa venter arbeidet med å ta i bruk læringsressursen, dette blir et ledd i FiF2. Det blir utformet forslag til hvordan fylkene kan følge opp bibliotekene og læringsressursen. Kompetanseutvikling forutsetter både prioritering og et aktivt arbeid. Selv om læringsressursen kan brukes til egenopplæring, vil det for mange bibliotek ha større effekt å få satt av tid til å jobbe med e-læring og utvikling i et læringsfellesskap og gjennom organisert oppfølging.

3.7 Digitalt påfyll

Koordinator: Agder fylkesbibliotek

Mens vi la planer for kompetanseheving innen formidling, opplevde vi et behov for å nå ut på ulike vis. Erfaringene med digitale fag-påfyll for bibliotekene i Agder i koronatida ble grunnlaget for at FiF tok initiativ til Digitalt påfyll for hele landet. Agder kom raskt opp med et kjøreklart konsept, med Demio som programvare. 17. februar 2022 ble første "påfyll" gjennomført, og deretter har bibliotekansatte hatt muligheten

til å delta ca. hver 14. dag mellom kl. 9.00 og 10.00. Tidspunktet er satt med tanke på at de fleste skal kunne delta før bibliotekenes betjente åpningstid.

Innholdet favner langt bredere enn formidlingskompetanse, slik det også er med Kompetansebanken. FiF har tatt initiativ til strukturer for å dekke prosjektets behov for å dele kunnskap og ressurser – men det har ikke vært hensiktsmessig å legge begrensninger på tema når strukturene og tjenestene har blitt tatt i bruk.

Agder har redaktøransvaret i Digitalt påfyll, og tar initiativ til at fylkesbibliotekene skal melde inn aktuelle tema i god tid før halvårsprogram publiseres.

Oversikt over tema i Digitalt påfyll i 2022 og 2023:

Digitalt påfyll	Dato	Registrerte	Deltatt
Bibstat	17.02.2022	105	67
TikTok i biblioteket	03.03.2022	187	136
Frivillighetens år og bibliotekene	17.03.2022	98	63
Digitalt museum	31.03.2022	81	35
SommerLES-avspark	27.04.2022	41	30
Utvidet tilgang til Nettbiblioteket	28.04.2022	242	124
Søk og gjenfinning i Nettbiblioteket	12.05.2022	291	143
«Lesing er kjedelig»	09.06.2022	343	142
Bibliotekenes litteraturpris	01.09.2022	196	99
Fjernlånsrapporten	15.09.2022	266	128
Bibliogames og Bibliobattles	29.09.2022	140	60
Ytringsfrihetskommisjonen	13.10.2022	161	63
Fremtidsbiblioteket	27.10.2022	141	52
Digitalarkivet	10.11.2022	207	87
Litteraturformidling gjennom årstidene	24.11.2022	209	57
Spill- og filmformidling	08.12.2022	211	81
SUM		2919	1367
Uthavnene på Agder	19.01.2023	74	21
Deichmans formidlingsplattform	02.02.2023	342	167
Bibliotek24	16.02.2023	611	289
Lesesørvis for barn	02.03.2023	345	124
Norsk litteraturfestival	16.03.2023	218	79
Universell utforming	30.03.2023	363	111
Økonomiske aspekter ved arrangement i bibliotek	13.04.2023	252	97
Krigsseilersenteret	27.04.2023	110	34
ChildPress	11.05.2023	158	39
Bibliotekkampanjen	25.05.2023	354	136
Bibliotekenes litteraturpris	08.06.2023	298	101
SUM		3125	1198

4.0 Økonomi

Prosjektets økonomi er delvis preget av korona og digital møtevirksomhet, og delvis av at kompetanseløftet må tas over tid og har krevd tid til forberedelser og utviklingsarbeid. I løpet av første prosjektår jobbet koordinatorene og prosjektledelsen med planer og detaljbudsjett innen alle satsingsområdene. Ved avslutningen av FiF1 er det noen av de planlagte tiltakene som må forskyves til FiF2, for gjennomføring i løpet av 2023 og 2024. Styringsgruppa og Nasjonalbiblioteket har blitt orientert om dette underveis, og overføring av midler mellom de to prosjektfasene FiF1 og FiF2 er avtalt.

		B2021	B2022	RB2022	Samlet budsjett jan21-jun23	Samlet regnskap jan21-jun23
Inntekter	Nasjonalbiblioteket	3000000	3000000	3000000	6000000	6000000
	Fylkesbibliotekene (egeninnsats)	3000000	3000000	3000000	6000000	6000000
Sum inntekter		6000000	6000000	6000000	12000000	12000000
Utgifter	Prosjektledelse	-1000000	-1000000	-1020000	-2020000	-2018191
	Fylkesbibliotekene (egeninnsats)	-3000000	-3000000	-3000000	-6000000	-6000000
	Utvikling og gjennomføring av studiet Aktiv formidling i folkebibliotek, Oslo Met		-1080000	-1140000	-1140000	-860186
	Gjennomføring, utvikling og videreutvikling av kurs / uformell læring ved fylkesbibliotek	-2000000	-920000	-840000	-2840000	-1808123
Sum utgifter		6000000	6000000	6000000	12000000	10686500
Resultat		0	0	0	0	1313500
	Overføres til FiF2					1313500

5.0 Avslutning og veien videre

FiF-prosjektets fase 1 er gjennomført med en lang rekke tiltak i tråd med prosjektplanen og satsingsområdene. Arbeidet med evaluering er underveis – og fullføres i løpet av FiF2. Vi fikk muligheten til å starte bredt og utforskende vinteren 2021. I videreføringen forsøker vi å spisse innsatsen slik at kompetansetiltakene i enda større grad når ut til bibliotekene – og kan gi effekt for folkebibliotekenes lokale formidlingsarbeid.

Det er et langsiktig arbeid vi har satt i gang – mer som et program enn et prosjekt. Nå begynner vi å se resultater som peker fram mot framtidige gevinster i flere lag:

- Innbyggerne opplever i enda større grad at folkebiblioteket aktivt formidler relevante tilbud for opplevelser, læring, deltakelse i samfunnet og lesing.
- Folkebibliotekene får et mangfold av muligheter til kompetanseheving: studiet «Aktiv formidling i folkebibliotek»; flere kurs, opplegg for e-læring, håndbøker og veiledninger; nye praksisfelleskap og beredskap for læring i daglig praksis og ved prosjekt.
- Fylkesbibliotekene utvikler rutiner og strategier for samhandling, kunnskapsdeling og idéutvikling, og styrker sin rolle som kompetanseaktør og kurstilbyder i hele landet.

5.1 Sluttord om trygghet i formidlingsrollen

Forfatter og professor emeritus Jofrid Karner Smidt var en viktig kontakt og inspirasjon ved oppstarten av prosjektet. Det var en ting hun løftet over alt annet når hun snakket om hva som må til for at god formidling skal kunne skje: opplevelsen av trygghet i formidlingssituasjonen. Hun sa:

«Å bygge selvtillit og trygghet i rollen som formidler - må være en hovedsak».

I FiF-prosjektet har vi et grunnleggende premiss om at vi lærer ved å gjøre – og ved å gjøre noe i lag. Vår daglige praksis er vår viktigste øvingsarena for å bygge både trygghet og kompetanse. Trygghet og selvtillit bygges når vi tilegner oss kunnskap om hva som skal formidles, hvem vi skal formidle til og hvordan formidlingen skal foregå.

Trygghet og tillit er også grunnleggende forutsetninger for kunnskapsdeling og idéutveksling - mellom kollegaer i et personale, på tvers av bibliotek eller på et kurs (Hislop, 2013).

Kunnskap og øving, erfaring og refleksjon er sentralt når trygghet skal bygges. Men det er også viktig hva som preger kulturen og kommunikasjonen i personale og i samarbeidende nettverk. Er det tilstrekkelig åpenhet, tillit og omsorg? Lytter vi – og gir hverandre rom? Greier vi å gi og ta imot konstruktiv kritikk slik at det motiverer – og kan fungere som skapende motstand?

FiF-prosjektet er både ambisiøst og lavterskel-preget på samme tid. Hvordan får vi det til? Og hvorfor har det vært så viktig for oss å ha med oss premisset om at «vi lærer ved å gjøre» underveis i arbeidet? Dette er noe av det vi har forsøkt å finne svar på i denne rapporten, og som vi ønsker å finne mer svar på i fase 2 av prosjektet «Formidlingskompetanse i folkebibliotek» (FiF2). Vi ønsker oss flere fortellinger om hva som blir viktigst å ta med videre, hva som har fungert, og hva som kan gjøres bedre.

6.0 Litteraturliste

- Bibliogames. (2023, september 29). *Bibliobattles 2022*. Hentet fra: <https://www.bibliogames.no/bb22/>
- Bibliotekutvikling. (2023, september 29). *Kompetansebanken*. Hentet fra: <https://bibliotekutvikling.no/kompetansebank/>
- Borud, K. B. ([2022]). *Levle med Lesersørvis. Hvordan bygge bro mellom dataspill og bok*. [Oslo]: [Viken fylkesbibliotek].
- Brevik, R., Eggum, E., & Breidvik, A. (2023, september 29). *Møte med dei sårbare brukarane*. Hentet fra: <https://www.digdir.no/rikets-digitale-tilstand/mote-med-dei-sarbare-brukarane/3848>
- Deichman. (2023, september 2023). *Lesefrø*. Hentet fra: https://deichman.no/vi-tilbyr/lesefr%C3%B8_0571f57b-0205-47d2-a24b-f1987ff81bab
- Direktoratet for forvaltning og økonomistyring. (2023, september 29). *Gevinstrealisering*. Hentet fra: <https://dfo.no/fagomrader/etats-og-virksomhetsstyring/gevinstrealisering>
- Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. (2023, september 29). *Digidel. Økt digitalt deltagelse*. Hentet fra: <https://digidel.no/>
- Ekelund, M. (2023, september 29). *Snakk om bok! Ei handbok om bokprat*. Hentet fra: <https://bibliotekutvikling.no/kompetansebank/content-resource/snakk-om-bok-ei-handbok-om-bokprat/>
- Engeland, S. (2023, september 29). *Litteraturhus Vestfold*. Arrangementshåndbok. Litteratur og debatt i biblioteket. Hentet fra: <https://litteraturhusvestfold.wordpress.com/2015/04/29/arrangementshandbok/>
- Foreningen !Les. (2023, september 29). *Bokstart*. Hentet fra <https://bokstart.no/om-bokstart/>
- Formidlingskompetanse i folkebibliotek. (2023, september 29). Hentet fra: <https://bibliotekutvikling.no/formidlingskompetanse/>
- Hislop, D. (2013). *Knowledge management in organizations : a critical introduction (3rd ed.)*. Oxford: Oxford University Press.
- Kommunal- og kunnskapsdepartementet. (2023, september 29). *Handlingsplan for auka inkludering i eit digitalt samfunn*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/32548e91c3024d338370372985fb371c/nn-no/pdfs/h-2544-n.pdf>
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2023, september 29). *Digital hele livet*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/8f8751780e9749bfa8946526b51f10f4/digital-hele-livet.pdf>
- KS. (2023, september 29). *Digihjelpen*. Hentet fra: <https://www.ks.no/fagomrader/digitalisering/kompetanse-og-verktoy/digihjelpen/>
- Kultur- og likestillingsdepartementet. (2023, september 29). *Spillerom - Dataspillstrategi 2020-2022*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/spillerom---dataspillstrategi-2020-2022/id2667467/>
- Kultur- og likestillingsdepartementet. (2023, september 20). *Satsar meir for å få fleire til å lese bøker*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/satsar-meir-for-a-fa-fleire-til-a-lese-boker/id2931622/>
- Kulturdepartementet/Kunnskapsdepartementet. (2023, september 29). *Rom for demokrati og danning. Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023*. Hentet fra: <https://bibliotekutvikling.no/content/uploads/2019/10/nasjonal-biblioteksstrategi-endelig-uu.pdf>
- Lesesenteret Universitetet i Stavanger. (2023, september 29). *En av tre foreldre oppgir at de leser ingen eller få bøker for barna sine*. Hentet fra: <https://www.uis.no/nb/barnehage/en-av-tre-foreldre-oppgir-at-de-leser-ingen-eller-fa-boker-for-barna-sine>
- Nordic game. (2023, september 29). Hentet fra <https://conf.nordicgame.com/>

- Nordland fylkesbibliotek. (2023, september 29). *Tøyveskebiblioteket Les høyt!* Hentet fra: <https://bibliotek.nfk.no/toyveskebiblioteket-les-hoyt/>
- Nord-Trøndelag fylkesbibliotek. (2023, september 29). *Nord-Trøndelag leser*. Hentet fra: <https://web.trondelagfylke.no/trondelag-fylkesbibliotek/bibliotekutvikling/prosjekt/nt-leser/>
- Norsk barnebokinstitutt. (2023, september 29). *Bærekraftsbiblioteket - les for framtida*. Hentet fra: <https://barnebokinstituttet.no/baerekraftsbiblioteket/>
- Norsk filminstitutt. (2023, september 29). *Søk tilskudd*. Hentet fra: <https://www.nfi.no/sok-tilskudd>
- Posselt, T., Sagberg, I. Z., Stokka, V., Sunne, L., Sørbye, C., & Øyrås, V. (2022). *Lesersørviss til barn*. [Oslo]: Prosjektet Formidlingskompetanse i folkebibliotek.
- Sand, K. (2023, september 29). *SINTEF. Du behøver ikke være gammel for å føle deg digitalt utenfor*. Hentet fra: https://blogg.sintef.no/digital/du-behøver-ikke-vaere-gammel-for-a-fole-deg-digitalt-utenfor/?utm_campaign=unspecified&utm_content=unspecified&utm_medium=email&utm_source=apsis-anp-3
- Smidt, J. K. (2011). Kulturdimensjonen i bibliotekarutdanningen. I R. A. (red.), *Krysspeilinger: Perspektiver på bibliotek- og informasjonsvitenskap*. [Oslo]: ABM-media.
- Troms fylkesbibliotek. (2023, september 29). *Sluttrapport Folkebibliotek som kunnskapsaktør*. Hentet fra: <https://bibliotekutvikling.no/content/uploads/sites/3/2023/01/Sluttrapport-Folkebibliotek-som-kunnskapsaktor-kort-versjon.pdf>
- Tønsberg og Færder bibliotek. (2023, september 29). *Morgendagens veileder*. Hentet fra: <https://bibliotekutvikling.no/kompetansebank/content-resource/snakk-om-bok-ei-handbok-om-bokprat/>
- Øyrås, V. (2017). *Lesersørvishåndbok*. Skien: Telemark fylkesbibliotek.